

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОГО ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 232. Джерзі Сіті, Н. Дж., понеділок, 5-го жовтня 1936. VOL. XLIV. No. 232. Jersey City, N. J., Monday, October 5, 1936. THREE CENTS

БЕЗРОБІТТЯ ЗМЕНШИЛОСЬ

ВАШИНГТОН. — На зборах Торговельної Палати Злучених Держав пропонував спеціальний комітет для справ безробіття рапорт за стану робіт у краї, а в тім рапорті каже, що донесення про стан безробіття сильно перебільшені.

За обчисленнями цього комітету, від найгірших часів депресії число безробітних сильно зменшилось, бо нині працює коло 7 мільонів робітників більше, як працювало тоді.

Ці обчислення звертаються передовсім проти рапортів Американської Федерації Праці, зроблених на основі донесень підлеглих їй юній.

Торговельна Палата висловила одобрюючу про усталення курсу франка на основі згоди між Злученими Державами, Англією й Францією, як велику допомогу для скріплення міжнародної торгівлі.

РУЗВЕЛТ ВІДКРИВАЄ ВЕЛИКІ ПУБЛИЧНІ РОБОТИ.

НЬО ЙОРК. — Президент Рузвелт виголобив у Джерзі Сіті промову на заложенню угольного камення під новий будинок Медичного Центру міста Джерзі Сіті, а потім святочно відкрив роботи над будовою нового тунелю, що має лучити попіл ріку Ньюйорську дільниці Мангетен з дільницею Квіне.

На свято в Джерзі Сіті зібралися величезні товпи народу, які дехто рахує на 600,000 людей. У своїй промові Рузвелт говорив про урядову допомогу для лікарських установ.

На відкриття робіт коло тунелю зібралося коло 25,000 людей. Тут президент хвалив місто Нью Йорк за те, що воно в часі безробіття відкриває публічні роботи, які зменшують безробіття. Посадник міста Ля Гвардія підніс до президента федерального уряду для цього проекту. Тунель буде коштувати 58 мільонів доларів. Робота буде тривати три роки.

Під час переїзду з Нью Джерзі до Нью Йорку президента стерегла скріплена сторожа.

ЗА НАСЛІДКИ ЗВОРОТУ АЛ. СМІТА ПРОТИ РУЗВЕЛТА.

НЬО ЙОРК. — Републіканські провідники кажуть, що Ал. Смит своєю кампанією проти Рузвелта приверне для Ландона три мільони голосів.

Демократичні провідники кажуть, що зворот Ал. Смита проти Рузвелта не може мати великого політичного значіння, бо ворожнеча Ал. Смита проти Рузвелта була відома здавна, а до того всім звісно, що Ал. Смит звернувся проти Рузвелта з особистих, а не засадничих причин.

ЧИ БУЛА В АМЕРИЦІ ЗАГРОЗА РЕВОЛЮЦІЇ?

РОЧЕСТЕР (Нью Йорк). — Полковник Франк Накс, републіканський кандидат на уряд віцепрезидента Злучених Держав, говорив тут у своїй виборчій промові, що президент Рузвелт зовсім неслухно приписує собі відвернення революції своїм „новим розділом“.

Накс каже, що президент Рузвелт революції не відвернув тому, що в Америці революція не грозила.

ЧАРІВНИЦТВО ПЕРЕД СУДОМ.

ВУДБРИДЖ (Нью Джерзі). — Три мадярські імгрантки станули тут перед судом за обвинуваченням своєї сусідки, пані Тереси Цінкоти, за чарівництво.

Через подіканого суддею перекладача обвинуватили заявлюючи судді, що вони слідували за панєю Цінкотою від років, що вони переконалися з усею певністю, що вона чарівниця, що вона виварює різні чари, тобто небезпечні вивари, які можуть навіть перемінити людську форму. Одна з них присягалася, що бачила, як пані Цінкота робила різні чарівні замовлення і як при тому голова чарівниці збіглася до величини кулака, а її тіло зробилося дуже велике, а на її чолі появилися роги. Чарівниця, говорили свідки, перемінялася на коня, собаку.

Подікана до суду пані Цінкота заявила, що її сусідки шпигують за нею від років. Вона призналася, що збирає зілля, котре варить, щоб смарувати ним свого чоловіка, хорого на ревматизм.

Запевнення обвинуватниць про чарівництво суддя перервав нетерпеливо й сказав: „Я не розумію, як люди нових часів можуть вірити в такі дурниці, що їх люди повинні були забути двісті літ тому!“ Суддя поставив їх під судовий догляд та казав їм порозумітися з їхнім священником, щоби їх повчив, що чарівниця нема.

ХОТІВ БУТИ ТАРЗАНОМ.

МЕРИМЕК (Месечусетс). — До місцевого шпиталю привезено з подоманими костями ніг і рук 14-літнього хлопчину, Гардінера Сарджента, що пробував удавати Тарзана, а саме перескочити з одного дерева на друге.

РУЗВЕЛТ ПРОГЛОШУЄ ТИЖДЕНЬ ВИХОВАННЯ.

Президент Рузвелт видав прокламацію, в котрій проголошує тиждень від 9-го до 15-го листопаду „американським тижнем виховання“. „Американський тиждень виховання“ має на цілі звернути населенню краю увагу на американські ідеали загального виховання, на постуй, який під тим оглядом край зроби́та, та на дальші його потреби.

ЕГИПТЯНАМ НЕ ПОДОБАЄТЬСЯ ВАРШАВА.

До Варшави приїхала прогультка єгипетських студентів, числом 76. Польська преса описує широко, як єгиптяни поводяться, що й скільки їдять, що п'ють, як забавляються і т. д. На запит, яке вражіння вчинила на них Варшава, єгиптяни відповіли, що Варшава їм не подобається; навіть у Каїрі вулиці є кращі! Цікаво також, що до єгипетських гостей у Варшаві приїждили умудуровані й тайну поліцію, щоб єгиптяни — як пишуть польська преса — не мали причини говорити, начеб їх обкрадали!

ПОКІЙНИК ПОЧЕСНИМ ДОКТОРОМ.

Багатир Гарольд Коген жертвував університетові в Ліверпуль 2 мільони фунтів на уладження бібліотеки і різних наукових приладів. Зате рішення наділити його почесно доктором гоноріс каваза. Ректор університету лорд Дербі мав сам вручити відзначеному в його дім почесний диплом. Вся рідня Когена зібралася на тому святі. А Гарольд Коген горів із щасття. Кілька хвилин перед приходом лорда Дербі йому зробилося недобре і по кількох хвилинах умер від серцевого удару. Коли лорд Дербі прийшов, Коген лежав уже на смертній постелі. Університетська рада рішила всетаки відзначити небижчика титулом „доктора гоноріс каваза“. Це перша нагорода покійника почесним титулом доктора.

ОБИКРАЛИ КОСТЕЛ.

В Слоціні, пов. Ряшів, закралися до костела невідомі злочинці й закрили майже ціле церковне майно, як часи, фелони і т. д. Шкоди є кілька тисяч зл. Поліція шукає злочинців.

ПАМ'ЯТКА З ДАВНЬОГО МИНУЛОГО.

Один господар із Тростянця, пов. Дубно, виворав сразок дуже рідкої мальованої кераміки з неолітичної доби.

НОВІ ВЧИТЕЛІ.

Урядово повідомляють, що на новий шкільний рік прийнято 84 учителів до народних шкіл на Костопільщині. Скільки в цьому є українських учителів — невідомо. Для нас, українців, на Воляні, має значіння не найбільшення числа вчителів, а їх національність. Цього явра нема в нас на Воляні в 95 відсотках.

ПЕРЕКЛАДАЮТЬ БОГОСЛУЖБІНІ КНИЖКИ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ.

В часі від 27. липня до 5. серпня ц. р. під проводом луцького єпископа Полікарпа відбувалися засідання луцької комісії для перекладу богослужб на українську мову. В працях комісії на запрошенні єп. Полікарпа брав участь голова кременецької перекладової комісії, проф. Мих. Кобрин. Досі перекладено: 1) чини соборования хором, 2) чин похорону священника, 3) чин малювання перед початком шкільної науки.

ЛЕТУНСЬКА КАТАСТРОФА ПІД ЗАЛИЩИКАМИ.

Військовий літак 6-го летунського полку у Львові впав із висоти 80 м. на полі Добролюбів, пов. Заліщики. Літак розбився, а напітана Кубру й обсерватора пор. Ментайна відвезли ранених до шпиталю в Заліщиках. Квіттан-Кубру умер. Причиною катастрофи був ч. зв. коркотинг.

СМЕРТЬ ПІД ПОЇЗДОМ.

64-літній Дмитро Мостовий хотів зігнати корову із залізничних шпів на Сигнівці Великій коло Львова. Корову йому вдалося зігнати та в цій же хвилині скопиви його колеса льокомотиви і розторошили. Осиротив шестеро дітей.

ДЕ СКІЛЬКИ НЕГРАМОТНИХ.

За статистику, яку видала Ліга Націй, на кожну тисячу мешканців є неграмотних: у Франції 59, Південній Америці 60, Чехословаччині 74, Бельгії 76, Естонії 108, Мадярищині 130, Латвії 188, Італії 268, Литві 327, Польщі 327, Вилларії 397, Еспанії 430, Греції 433, Росії 477, Мексику 649, Португалії 652, Бразилії 681, британській Індії 906. Статистика говорить тільки про населення у віці вище 10 літ. В Англії, Німеччині, Голяндії, Швейцарії, Фінляндії, Норвегії та інших північних державах неграмотних у віці вище 10 літ взагалі нема.

ЯК ПЕРКУН ЗДОБУВ СЕРЦЕ СВОЄЇ НАРЕЧЕНОЇ.

В селі Непочино коло Гдині Олександр Перкун залюбився в донці місцевого господаря, Ядвізі Ондерко. Та незбаром Перкун довадився, що Ондерквіна виходить заміж за іншого. Перкун закрився ніччю до мешкання Ондерквіної й відтрав їй британське догоселосся. Опісля приладив собі з нього шнурочок і вже намагався на ньому повіситися. Тут явилася Ондерквіна, врятувала Перкунові життя й присягла, що стане його жінкою.

ЗАСУД ЗА НАМОВУ ДО СТРАЙКУ.

Окружний суд у Стрию засудив двох залізничників на 8 місяців арешту, трох на 7, а одного звільнив від вини й карні за те, що вони намовляли до страйку, щоби примусити залізничну владу завернути зарядження в справі переїзду фуніонаря Гімбелова зі Стрия.

ЗАКРИЛИ УКРАЇНСЬКУ КООПЕРАТИВУ.

Рівенське повітове староство закрило українську кооперативу в Межириччі. За причину закриття подало брак еткі у вікні, сплювачки і т. д. Слід зазначити, що крамниці кооперативні містяться у власному домі і має периторядне уладження.

ПАЛЯТЬ ЖИДІВСЬКІ ДОМИ.

Як повідомляє „Нова Доба“, на Костопільщині якась невідомо організація розпочала свербісну боротьбу з жидями. В Костополі і Державні згоріло кілька жидівських домів наслідком підпалу. В селі Берестовищі підпалено кілька жидівських садіб. У Диксині і Підлужнім згоріли теж жидівські доми. У ставку теж підпалено, але згасло. В голівні вибито шибі в жидівському домі. В усіх містах і селах виставлено варти, в яких участь беруть жиди. Кажуть, що це наслідки єврейської агітації. У країні ставляться до цієї акції негативно.

ЖІНКА ВИЙШЛА ЗА ЖІНКУ.

Ковель має сенсацію. На поліцію зголосилась Олександра Вишневська і заявила, що її чоловік є жінкою. При віданні „він“ предловив сфальшовані документи на Степана Вишневського, а на ділі є Оленою Вишневською. Виходить, що Олександра Вишневська знала, що її наречений не є мужчиною.

ДИВНІ СКОКИ ГРОМУ.

В селі Бобкові на чехословацько-румунській границі під час бурі ударив грім у вежу гр.-кат. церкви. По громозводі грім зійшов до ріки Тиси і, дерескочивши на румунський бік, ударив у римо-католицький костел. Ні одна ні друга святиня не потерпіла шкоди. Припадок викликав серед населення по обох боках границі велике вражіння.

СЕНЗАЦІЙНЕ ВІДКРИТТЯ В КЕЛЕЧЧИНІ.

В двірї Межановиці, повіт Опатів, під час земних робіт натрапили на обелю з молодшої кам'яної епохи й на ценні старіше кистяги населення культури Шнурової кераміки з часів коло 1,800 літ перед Христом. Це, здається, перший цього роду винахід в Європі.

ГУМОВІ ПІДКОВИ.

Чехословацький патентовий уряд надів патент на винахід гумової підкови для коней. Підкова є так зроблена, що не буде сдвигатися навіть по асфальті. Цей винахід призначиться до гамору в містах, а рівночасно до зменшення шуму життя доріг.

ПРОТИ ВУЛИЧНИХ „ГАНДЕЛЕСІВ“.

Збори Т-ва Польських Купців у Варшаві рішили виступити з викликом усунути з вулиць голосно викрикуючих „ганделесів“. На їхнє місце треба створити місця скупку старого одягу.

В СОВЕТАХ ДАЛІ КИПИТЬ

ПАРИЖ. — Паризькі часописи друкують багато вісток з Москви про ріжні неспокій на терені СССР й про випадки бунту серед червоної армії. „Де Жур“ пише, що бунти, арешти, розстріли еталі щоденним явищем в СССР. Позиція Сталіна дуже непевна. Він дав вільну руку ГПУ, дозволяючи їй розстрілювати, кого хоче. Відкрили теж заговор на Ворошилова. У зв'язку з цим арештовано чотирьох червоних генералів: Шмідта, Сапожнікова, Кузнецова і Тудіна. По всіх теренах хтось поширює летючки, які закликають червону армію до повстання.

АНГЛІЯ ПЕРЕСТЕРГАЄ НІМЕЧЧИНУ.

МАРГЕИТ (Англія). — В цій містечку відбулася конференція англійської консервативної партії, яка нині є при владі. Прем'єра Болдвіна не було на тій конференції, однак заступав його Невил Чемберлен, який правдоподібно по коронації короля Едварда в травні наступного року стає прем'єром Англії. Чемберлен сказав, що Англія не зречеться коювонії й не поступить у нічому в своїй заграничній політиці. Свої теперішні позиції оборонятиме своєю армією, морською флотом і літаками. На адресу Німеччини Чемберлен сказав, що хоч її літаки можуть упродувж кількох годин наїхати Англію, то англійські літаки можуть іще більше шкоди завдати Німеччині. Про англійську повітряну флоту він висказався як про першу на світі.

НІМЦІ НЕЗАДОВОЛЕНІ ЗО СТАНОВИЩА АНГЛІЇ.

БЕРЛІН. — У зв'язку з рішенням англійської консервативної партії, що справа звороту колюній є „недискусійна“, німецькі часописи почали у гострих словах висказувати своє незадоволення. „Дер Ангріф“ називає Англію захланною й каже, що вона вилотила має свої власні інтереси на увазі й не хоче зрозуміти положення німців, яких край є перенаселений, коли Англія має мільони квадратних миль колюнійних резерв. Це рішення, говорить „Ангріф“, прочистить погляд на англійську політику.

НІМЦІ ВЖЕ ПОВІЛЬШИЛИ АРМІЮ.

БЕРЛІН. — Німецький військовий штаб подав до відомо, що рішення німецького уряду, видане в березні цього року, щоби подвоїти німецьку армію, вже виконане. Німеччина має вже нині зорганізованіх 12 корпусів, по 45,000 вояків в кожному. Враз з іншими частинами німецька армія нині числить приблизно 650,000 вояків.

РОЗРУХИ У ФРАНЦІЇ.

ПАРИЖ. — Франція знаходиться на передодні нових розрух. Партія полк. Ля Рока, що передтим звалася „Вогнистий Хрест“, а по розв'язанню приняла назву „Французька Соціальна Партія“, задумує влаштувати в Парижі демонстрацію проти заряджень уряду Вільма, в першій мірі проти його девалюації франка. Комуністи і соціалісти задумують влаштувати протидемонстрацію. По місті появились афіші, які гостро критикують уряд. Уряд заборонив одну й другу демонстрацію, проте обі групи готовляться до неї. Побойються аударень, а навіть горажанської війни у Франції. По місті розставлені дуже сильні поліційні еткіки.

НАПРУЖЕННЯ НА ДАЛЕКОМУ СХОДІ.

ШАНТАЙ. — Напруження між Японією і Китаєм в останні днів не ослабшійлось, але змглоло. Японія через свого амбасадора ще раз заявила, що стоить твердо при своїх домаганнях, даних Китаєві тиждень тому. Китайський уряд уважає ці домагання за такі, що вони доведуть Китай до підлеглості Японії. Китайська преса старається зберегти спокій, однак веє є такою гадки, що без збройного конфлікту не обійдеться. Китай нішком починає приготуватися до цього конфлікту.

НОВА УСТУПКА РОСІЇ.

МОСКВА. — Між советським і японським урядом прийшло до порозуміння щодо водних територій, на яких японські рибалки можуть ловити рибу. В цьому порозумінні Совети пішли Японії на великі уступки, дозволяючи японцям ловити рибу здовж берегів Камчатки, Охотська і Сахаліну. Після заключення цієї умови советська преса висказується теплішим тоном про Японію та піддає гадку, що добре було би прийти також до порозуміння щодо границь Манчжуки і Советів.

ІТАЛІЙЦІ ВШАНОВУЮТЬ МОГИЛУ ДАНТОГО.

РИМ. — Італійський уряд рішив упорядкувати місце, де похоронений один з найбільших поетів Італії, а також світу, Данте. Його тіло спочиває в містечку Равенна. Довкруги його гробу побіро-стали доми й повстали шляхи, які своїм рухом і галабом обганюють це освячене для італійців місце. Тому уряд рішив викунити всі сусідуючі доми, знести їх, а довкруги могили завести парк.

ЗА ЗГОДУ МІЖ ЮНІЯМИ НА МОНЕТАРНИМ ФРОНТІ

Вже кілька тижнів ведеться між двома групами робітничих юній завзята боротьба, в котрій одна сторона не хоче другій уступати. З одного боку виконний комітет Американської Федерації Праці, а з другого боку „комітет промислової організації“. З одного боку Вільям Грін, з другого Джан Л. Луїс. З одного боку засада, що робітників треба організувати в юнії для оборони своїх робітничих інтересів за фахами, з другого боку засада, що їх треба організувати за цілими промислами.

У першій стадії боротьба проявлялася просто перетяганням уже готових юній до одної або другої групи. Боротьба обмежувалася до конвенцій. Сторонники говорили до делегатів. Як ці конвенції не рішали, їх рішення основно робітничих організацій не підірвали.

Тепер ця стадія боротьби вже на укінченню. Приходить тепер черга на пристосування засад кожної групи до організування нових робітничих юній. І тут приходиться вже говорити про різницю між двома групами не до конвенцій, не до підготованих уже делегатів, але до незорганізованих ще робітників.

І тепер відразу вирине питання: як відібеться ця боротьба на організуванні робітників? Чи, почувши про дві можливості, робітники відразу заплятяться до одної з них та пристануть до неї в твердому переконанні, що вона відповідає найкращому розумінню їх інтересів? Чи не станеться зовсім щось інше, а саме, чи робітники, почувши про різницю між самими провідниками, не махнуть рукою на всяку робітничу організацію та лишаться далі незорганізованими? Отсе питання починає щораз виразніше ставати перед провідниками обох течій у робітничих юніях.

До того перед робітничим рухом, тепер розбитим, стає ще одно питання: Заговорив про нього Метью Вол, віцепрезидент Американської Федерації Праці, один з найконсервативніших людей у цій консервативній організації, на одному обіді в Нью Йорку: „Не час тепер на поважний розділ у рядах робітників!“ — говорив Вол. „Нині, коли сили робітників у цілій низці країв зломано, коли робітники в інших краях борються до останку, коли наш власний рух тут стоїть перед найбільше обіданною й найбільше рішучою опозицією в історії, є просто злочинно дозволити, щоб міжусобиці загрожували єдності американського робітничого руху. Я остерігаю вас, що дальша боротьба означає знищення всього робітничого руху. Справа вже не йде за те, хто має слухність: фахові чи промислові юнії, а за те, чи має жити робітничий рух. Коли вороги робітників організуються проти нас, як ще ніколи, як у хаотичнім світі всюди встає небезпека фашизму й диктатур, робітники мусять забути на свої різниці й ставити опір спільному ворогові“.

Таку осторогу говорив впливовий провідник Федерації Праці, та він не подав у своїй промові найменшого натяку на те, якими способами можна вирівняти різниці між юніями і зилляти їх назад в одну цілість.

Улас Самчук.

ВІЙНА І РЕВОЛЮЦІЯ

Друга частина „ВОЛИНИ“.

Передрук забороняється. — Авторські права застережені.

(21)

Черга за молодесенькими „хлопцями“, яким ще „молоко на губах не обсохло“, Матвієм Василем та Стратоном Максимом. Це „один рік“. Нестор Ониськів пішов і невідомо, що з ним. Два місяці перед відходом „на якусь повітряну“ оженівся, дівці світ завзявав, живота їй лишив, а сам пішов.

Більше нема кого брати. Навіть білолетчик безбредний Микола Гнидка, і той потерпав. Не лишать і його, в обоз запрут і скажуть картоплю обіратити.

Так, так... Матвій попросився зі Стратоном та Кузьмою. Процався „раз-другий-третій“, щоб забути взаємно все зло, яке один другому міг коли вчинити. Провів їх полями, оглянули „може в останній“ свої володіння, говорили про Бога, про його незмінну волю. Раз їм суджено, то значить, так і буде, бо ніхто не в силі змінити „волі Його“.

Ім здавалося, що бачать це все дійсно останній раз. Раз ідуть на війну... Раз там з гармат, з кулеметів, човпуть люди, раз там газами душать... Боже, хто вернеться звідтам? Дивно... Йдець і знаєш: там

тебе вб'ють, а все таки йдеш, все таки не маєш права не йти. Але „все одно, раз мати родила, раз і помирять“...

Так міркували дядьки, прощаючися з Матвієм, з полями, з родинами...

III.

Наближався час школи. Чи буде вона в цьому році? Володько по довшому часі порішив відвідати учительку. Прийшов. Зійшов на ганок, застукав. Тихо. Ніхто не відповідає. Застукав ще. Після ще й ще, але в школі пустка.

Пішов до сторожа. — Еєе, хлопче! Учителька вже давно вибралась. Не буде школи.

Це зовсім Володькові невідомо. „Значить, цілу зиму дома. І Ганки не буде бачити. І так не бачив її ціле літо. Раз один у церкві помітив, але не дивився на неї. Здавалося, що всі люди звернуть на нього увагу, колиб дивився. Зрештою, він майже забув її. Вона звязана в нього зі школою. От сидів собі на лавці другої групи і не раз, коли не було що робити, оглядав клясу. Цікаво було оглянути обличчя, тому уважно розглядав їх. Здебільша безвиразні, бліді й

очі нещівали. Тільки одно зупинило увагу — Ганчине. Ті „шельми“ очі. Ті очі такі рухливі і такі блискучі. Хочеться на них дивитися. Чоло щікаве і ніс розумний. Навіть ластовиннячко не шкодило йому. Навпаки. Здавалося, що через нього барва обличчя якась більше притяглива.

Але це тільки в школі... Коли вийшов з неї, коли пішов у поле, зжився з працею... Де там згадувати Ганку. І тільки натяк на школу, тільки місяць серпень доходив до середини, мимохітно згадалася Ганка. Ах, як би хотів знов зустріти її, вийти в поле за ліс туди, на те місце, де колись сидів на пенечку і дивився на озеро. Приємно було тоді. Відчував соковите життя, відчував весну.

Вертаючися зі школи, Володько помітив в долині великий рух. З західного боку з гори поволі тягнувся обоз. Ні, то вже не „галіціани“. То справжній обоз — москалі.

„По селі піднявся гамір. В скорім часі кожне подвір'я мало гостей. Обоз розташувався „по хатах“. У школі зупинився штаб. На вивісі крейдкою зазначено: штаб такогo тo обозного дивізіона. Загидали по селі вершники. На долині зупинилися кухні та санітарні вози.“

Володько дивився на все зацікавленими очима, а після кивався до дому, щоб побачити, чи й „у нас є“. А що, як

нема? Володькові надзвичайно хотілося, щоб і до них заїхало кілька підвод. Нові велелюди. Співи, гармонія, вояцький „суп“ значно смачніший від своєї юшки, коли їсти його з „котолька“ широкою вояцькою ложкою.

На жаль, „до нас“ обоз не доїхав. На дерманських хуторах не було ніодної підводи. Тому, коли настав вечір, Володько, Хведот і ціла армія їм подібних подалися у село на вигін. Там гамору, мов на ярмарку. Саме діставали „москалі ужин“. Зі всіх боків села йшли в долину з відрами по „суп і порцію“ волов'ячого м'яса. Коло кухні велетенські балі „порцій“, нанизаних на маленькі дерев'яні паточки. Кожний вояк дістає у своє відро кілька черпаків юшки, ложку масткої гречаної каші і порцію яловиччини.

Деякі діставали просто „в котелок“ і зараз сідали на землі й їли. Здебільшого не доїдали.

— Ей, малиші! Кто желяет ест суп?..

„Малиші“ не голодні, але хто відмовиться від таких ласощів, як „московський суп“. Кожний бажав поласувати. Тоді вояк брав „котелок“ і йшов ще раз до кухні. Там давали йому ще одну порцію, яку з насолодою нищили „малиші“.

По вечері „водопій“. Це такий цікаве явище. Зі всіх дворів ведуть жоні до криниці. Коло одної мало місця, тому

крови до тої рідкості, в якій знаходиться англійська й американська економічна кров. Через це розрідження стане лекшим переливання цієї крові між ці три фінансові потуги: Англію, Америку і Францію.

Перед девалюацією Франція могла купувати в Англії й Америці продукти на одну третину дешевше. Зновуж власні продукти мусіла продавати за границю на одну третину дорожче. А що нинішній добробут промислових країв не залежить від того, скільки до краю спровадять продуктів, тільки від того, стільки їх виэкспортують, то і Франція на тому „таному купуванню“ й „дорогому продаванню“ фактично не заробляла, тільки тратила. А це спутувало всякий товарообмін і подібно як інші народи пхало край до самовистарчальності й економічного націоналізму.

Якраз тепер, за влади „народно-фронтового“ уряду Блюма, Франція рішилася розділити свою валюту до тої густоти, що її має Англія й Америка. З боку уряду Блюма це явище зовсім послідовне. Треба підкреслити, що наскільки у наступних виборах в Америці вийде знову Рузвельт, цей англо-американсько-французький фінансовий блок матиме великий вплив на економічне життя цих трьох держав, а навіть цілого світу, й ті наслідки не конче будуть відемні. Цей блок виявлятиме теж велике політичне значіння. Беручи під увагу уряд Блюма, економічне положення Франції, й політичне положення в Європі, можна сказати, що цей фінансовий блок створився навіть не так під натиском фінансових чинників, як політичних...

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Білих Козаків, від. 316, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбулись в четвер, 8-го жовтня, точно в годині 8-мія вечір. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо маємо важні справи до порішення. Довгуючі члени звольте вирішити свою залежність, бо в противнім разі будуть суспендовані. — В. Гуряньський, секр.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

вояків поділили на „райони“. Кожний район має свою криницю. А там крик, матюки, висікування коней. В скорім часі коні так розгзурили землю, що до криниць не було доступу.

По водопої гуляня. На широкому вигоні „круг“. Перед кругом довгий стілець. На стільці з ростжаними „трюхрядками“ гармоністи. Навколо муром сірі шинелі, товсті червоні пняки з вишкрененими зубами.

Кирпатий „чорномазий“ Ванька під розлогої звуки гармоній „трепака вибиває“. Його ноги, руки і ціле тіло стрибають, як у „чортіка“. Присідає, плеще долонями по хлябах, після по щоках, по губах. Далі й далі — все нові і нові викрутаси. Кружляє дногою на одній нозі, стає, догори ногами і танцює на руках.

Воячня вдоволена, щаслива. Деякі присідають до землі зі сміху.

А коли скінчився „трепак“, виступив оповідач. „За горами за долами, за широкими морями, за дрімучими лісами, в славнім царстві-государстві жив-був славний цар государ — Матвей по прозванню Берендей?.. — рвучно з місця розпочав оповідач, збивши свою „фуражку“ на потилицю. Над чолом копицею чуб, комір „гімнастюрки“ розхристаній. Ліва рука в боку, права, мов нагай, вимахується над головою.

(Дальше буде).

"СВОБОДА" (LIBERTY)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays. Owned by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1914 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи“: ВЕрген 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: ВЕрген 4-1016. 4-0807.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посылати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "СВОБОДА", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

Дам'ян Гуцул.

СВЯТОСЛАВ ЗАВОЙОВНИК

На широкому, синявою неба обрямованому, хвилястому степу, розмалюваній чудовій, вічний Київ — Мати Городів Руських. По сріблестому Дніпрі й по всіх ріках Руси шуміють човни, сюди й туди, ніби мураві битими стежками до великого муравища, до найбільшого торговища Сходу — Києва. З півночі жадні пригод скандинавиці, відважні варяги, з півдня ханчипі греки, потужні болгары, з заходу горді німці і франки, вєслєві лєхити й чєхи; зo сходу хитрі хозари, імперські араби, побіжені перси та різні монголи...

На всі чотири сторони світу промостили собі хоробрі русичі вільні дороги, кудюю поплила слава й багатство Великої Руси.

Як у великому муравищі, накопичувалося в Києві добро далеких країн; найкращі вироби, прикраси, тканини, вази, посуд, вина, овочі...

Але найбільше спотребовувала Русь заліза.

— Постачайте нам мечі, що не тупляться, спис, що не ломляться, — гукали дружинники на всіх торговцях. — Лиш мечі нам, а решту вже самі збудуємо!

Грекам, що найбільше торговували з Руссю, не дуже то було на руку, що русичі за зброєю так розбиваються.

— Ви, варвари, лиш кров проливали. Чиж не можете мирно торговувати з нами та багатіти?.. Прийміть нашу віру та й житимемо в братній згоді й любові. Наші кораблі відвозитимуть плоди вашої багатіти й привозитимуть, що лиш забажаєте.

Але знову торговці зброї, варяги, німці, араби, — затираючи руки, говорили:

— Всі боги! щоб слава Русь завжди мала таких войовників, князів, як Олег, Ігор і Святослав! О, щоб він довго жив, що та щасливі війни провадив!

— До мене, лицарі славні, до мене, воїни неперемогого Святослава. В мене найкращі мечі, щити і списи, випробувані Великим Теодориком під Римом, Людвиком і Оттоном. Німецька сталь не тупиться й не гнеться, — вигукував червонолиций німець.

— А наші мечі вже нераз рубали по стороні ваших князів, — хвалився високий варяг.

— Ми своїми мечами, освяченими Великим Пророком, збудували велику імперію, та й вам цього бажаємо, — захоплювався смуглявий араб. — Ходить з нами та й розділимо трухляву Візантію.

— Чуєте, греки зрадливі!.. Вже забули ви ляментатції Фотія, коли то відділа вас Русь? Не тямите, як навколішках б'ягали, ви пощали, коли придавив вас щит Олега? Гореви не пощастилось, але знайте, що в нас Святослав е!

Русь не могла зрєкстися здобутих прав і привілеїв на візантійських торговцях для своїх купців, якими не тищалися ці одна держава.

— Князю, вже досить нам посятуватися на схід. Греки й болгары розпаношують над морем, нехтують наших купців, випирають їх із торго-

вици. Невдоволення шириться, а дружина на Візантію хоче, — відплатити поразку твоего батька. На Візантію! Туди вказує нам шлях Дніпро, туди веде нас, князю наш. Твоя дружина хоче на море.

Отак переконув Святослава старий Свенельд у княжій світлиці, вистелєній килимами та шкірами звірів, що їх князь сам уполовав.

— На море!.. Ах, моя ти дружино, мої русичі!.. У ваших серцях дремає моя віра, що нею віддихаю я, живу. Ващі душі хвилюють розбурханним морем, манять пригоди й далєк. Греки, римляни, араби й усі народи стали великими на морі. На суходолах повставали скоропроминаючі держави, а на розгойданих морських хвилях викалихувалися могутні, довготривалі імперії.

— Так, так, мій воеводо, земля рідко трясеться, а пливкі бурхливі хвилі виробляють сміливість, володарськість. Пливеш, а під тобою й над тобою хвилюють, клеочуть безодні, чуєш, як грають простори, як усе гойдається, пливе, й одиноким стерном твоя відвага. З Херсону й Візантії попливе Русь на незнані моря...

Заслуханий у мову князя, задивлений у його невисоку, кремезну постать, радів старий воевода своїм успіхом.

Але Святослав мав свої задуми й ніхто не відведе його від них. Навіть старий, досвідчений і вірний Свенельд, що немало причинився до того, що княгиня Ольга віддала керму великої держави в молоді руки сина, не міг ніяк змінити його постанови.

— Князю Святославе, нашим ворогом є Візантія і Болгарія, — переконував воевода. — Наш мід, віск, шкіри, збіжжя, мусять везити наші купці на наших човнах, а не грецькі галери. Греки щораз сміливіше скалять зуби в надбережних кольоніях та все більше затісняють вузьке горло проливу для наших кораблів. Ми мусимо вирвати їм ті зуби: Херсонес, Ольбію, Тир, Теодосію, Фанагорію, а в вузьке горло проливу впахемо кулака й розширимо його, щоб наші кораблі: своїбногo пплили на широкі моря, щоби свободніше дихала наша земля.

— Ні, воеводо. Найперше встролюмо меч на Сході в Італію і в Бердаї, об який розбиваються варварські орди.

— Але, князю, власне Хозарія прийматиме перша ці орди на свої мечі та захищатиме Русь, заки наші воїни купатимуться в болгарській і грецькій крові.

— Не вірю я хозарам, — сказав твердо Святослав. — Не є вони народом, а збирачиною, жадною золота й пачеживи. Не насталять вони грудей в обороні своєїго краю, бо землі вони не люблять. Золото можна переносити й воїни охоче підуть, хочби й з намовою греків з дикими ордами на нашу багату землю, на блискучий Київ, щоб пограбувати. Тепер чи потому, а мусимо їх звоювати. Але краще тепер, ніж пізніше малиб вони получитися з ордою.

— Велика і ясна твоя думка,

князю. Роби за своїми задумами і по своїй волі. Найкращою запорукою наші власні мечі й сила.

— Так, я розбію їх!.. Тоді піду на Болгарію, Візантію... Піду шукати скарбів, до яких не дійшов Олександр. Підемо двома шляхами... з півдня через Візантію, другим з Києва на схід... Тепер розумієш мене, воевода, чому Хозарія й Гиль мусять бути наші, чому ніхто не сміє загородити нам дороги на схід?!

— Непереможний князю Великої Русі, найбільший лицарю сучасності, побіднику численних орд варварських, — говорив Калокір, кланяючись у пояс.

— Цісар Візантії, Никифор, просить прийняти оці дарунки та вважати за велику честь собі, мати тебе, князю Святославе, славний завойовнику й твою Велику Русь могутню за свого приятеля й союзника. Болгари нападають на нашу столицю та вашиям купцям не дають вільної дороги. Вони нищать нашу приязнь, що здобули її великі князі Русі Олег і Ігор. Імператор Візантії бажає увійти в союз із славним князем могутньої Русі та завойувати Болгарію, спільно ворога й нищителя нашої приязни.

Очі, уста, голос, ціла постає херсонського намісника затремтіли хитрістю. Кланяючись низенько, пішов це до княгині Ольги, передати привіт і дарунки від цісара.

— Цісар Візантії й патріарх нічого собі так не бажають, як тільки, щоб твій великий син, княгиню, прийняв правдиву віру, щоб ти вічно тишилася ним у раю, як святи, з нашим Великим Констянтином і Святою Оленою. Імператор бажає приязні з Руссю на цьому і на тому світі.

Сталевий сміх Святослава розсипався по світлиці, вдаяв по стінах, як дзвеніть його меча по щитах і шоломах у бою.

— Мамо, таж греки хотілиб, щоб янголи або чорти занесли мене живого до раю або до некла, щоб лиш мене на землі не стало. Мамо, я не хочу довшої вічності, як вічність моєї Русі. Не хочу жити довше, як іма і слава мого народу. Всім у Києві вільно відвідувати святиню Іллі, коли вона дає їм мир душі і спасення. Але шлях спасення Русі веде не туди, куди вказують грецькі жерці, а через Херсон і цісарську браму Візантії. І туди піду я і всі русичі за мною! Мечами прорубаю царські ворота й дам вільний вхід моїй Русі на незглибимі моря, де вона шукатиме свого спасення. Хай називають нас греки варварами, дикунами, але Русь заввоює їх і приведе на свої двори і скаже їм учити дітей своїх, як колись учили завойовників римлян.

Я волю бути завойовником і паном римлянином, як завойованим греком філософом.

По блідому лицю Ольги покотилася матерня гаряча сльоза. Ще ніколи не бачила своєю сина таким гарним, таким величним. Хоч нова віра роздучила її на цілу вічність від сина, то в цю хвилину втихли болі матернього серця й пішла молитися не за спасення його душі, а за великі за думи великого сина.

В Києві крик, гамір, рух... Десятки мов зливаються з шумом Дніпра, схрещують русичі німецькі, варязькі, арабські мечі, випробовуючи їхню твердість і гострість.

Князь Святослав Завойовник рушав у похід на Болгарію.

— Іду на вас! — сповістили його посли болгарського короля Борнса. — („Обрії“).

3 РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ

Окружні збори відділів У. Н. Союзу з цілої Північної Русі.

На неділю, 27. вересня, були запроваджені заступником гол. преднідника, інж. В. Малевичем, збори урядників тридцять трьох Союзних відділів з Північної Русі й околиці. Ці збори відбулися в галі укр. кат. церкви на Савт Сайд Північного Трону в 2-гій годині по-полудні, так, як це було проголошено, почалися наради. Заступник гол. преднідника відкрив збори та рожив на секретарів М. Дуткевича й В. Каліновського, які є секретарями відділів 56 і 296. Потім відчитано ті відділи, яких урядники мали прибути на збори, й показалося, що тридцять два відділи вислали своїх урядників на ті збори, отже разом було коло 100 урядників. На зборах був присутній також гол. рекордний секретар Д. Галичін, який у своїй довшій промові представив присутнім урядникам теперішній стан щодо загального руху членів за останні роки по тих відділах, які були заступлені на тих зборах, а також висловив докладно ті всі причини, які утруднюють організування нових членів, а які ми моглиб усунути, якщо тільки в нас була дійсна охота до праці та розуміння того, що приєднування нових членів до У. Н. Союзу являється тепер життєвою потребою цілої української імміграції.

З бесіди гол. рек. секретаря ми довідалися, що в кількох минулих роках ті тридцять два відділи стратили досить поважне число членів. Між тими відділами є тільки кілька таких, що сьогодні починають більше членів ніж наприклад чотири роки тому. Коли мова про причини, які,

мовляв, стоять на перешкоді приєднуванню нових членів, то рек. секретар зазначив, що головною причиною є такі самі. Бо хоч депресія та безробіття утруднюють працю в організуванні членів, бо хоч неусаднені та неоправдані нарікання деяких членів на свою організацію відганяють молодь від неї, то всетаки навіть і ті перешкоди можна перелобити, коли ми бралися до праці з правдивим запалом та дійсним хотінням. Доказом цього є тих кількадесять відділів У. Н. Союзу, які, не зважаючи на ті всі перешкоди, потрапили збільшити число членів в останніх роках.

По промові рек. секретаря вивзалася оживлена дискусія над порушеними справами. В дискусії забирали голос майже всі урядники й урядниці та подавали від себе різні причини, які, на їх думку, утруднюють організування нових членів, підносячи зарозом різні проекти й способи, якими можнаб ті причини усунути. Рекордний секретар знов пояснював, які проекти можнаб увести в життя, а які ні, та що ті проекти, які евентуально можнаб увести в життя, могли би бути здійснені тільки конвенцією.

Було також багато запитів у різних організаційних справах і на всі запити гол. рек. секретар давав вдоволяючі відповіді.

При кінці зборів всі присутні урядники й урядниці прирікали, що будуть ревно працювати для У. Н. Союзу, а зокрема подбають, щоб упродовж наступних трьох місяців дістали до своїх відділів якнайбільше нових членів. Та праця повинна принести гарні успіхи, тимбільше, що, як деякі урядники зазначили, без-

робіття в Північній Русі тепер зменшилось та багато людей пішло до роботи. Отже ця обставина допоможе в приєднуванні нових членів.

На кінець забрав слово рек. секретар Д. Галичін, висказав своє вдоволення з річевої дикції, а зарозом і побажання, щоб та дискусія принесла користь для організації. А про користь можемо говорити тільки тоді, коли впродовж наступних трьох місяців кожний з присутніх урядників візьме активну участь у цій тримісячній кампанії за приєднування нових членів.

Відспіванням українського національного гімну закінчили збори в 6-тій годині вечір. Додам іще, що, на мою думку, такі збори повинні відбуватися частіше, бо виміна думок причиняється до вияснення ріжних організаційних справ, а тимсамим усуває принаймні частинно ті причини, що нерозуміння на перешкоді організуванню членів.

Михайло Дуткевич, секр. від. 56 У. Н. Союзу.

ЦЕРКОВНО-НАРОДНИЙ СПІВАНИК

під нотами на три і чотири голоси, зібрав і уложив о. Віктор Матюк.

ЧАСТЬ I: Пісні перед і по науці і 24 пісень зі св. Лїтургії, ЧАСТЬ II: Тропарі і Кондаки Воскресіння від 8. гласу; Прокімени Лїтургійні від 1. до 8. гласу; Пісні із Вечіри; Пісні з Утрени; ЧАСТЬ III: Пісні великого поста; на Великдень з воскресної Утрени; Пісні на Празники Господні; Богородичні; Святих; Коляди.

Це є дуже практична книжка для дякоучителів. Друк нот є дуже читкий. Ціна \$1.50.

Замовлення на С. О. D. не висилаємо. Пишіть до:

“СВОБОДА” 81-83 GRAND ST., P. O. BOX 346 JERSEY CITY, N. J.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

МЕНЧЕСТЕР, Н. Г.

На Рідну Школу.

Союз Українок ч. 50 замислює вінок на могилу пок. А. Рибаківської переслав через Обеднання \$2 на Рідну Школу. Олена Беднарчик, касієрка.

ШКАГО, ІЛЛ.

На поміч українському письменникові.

На заклик референтури Ч. X. в Нью Йорку 54 відділ ОДВУ, „Дочки України”, перевів на допомогу хворому письменникові збірку, що дала суму \$8. Гроші переслали до Центральної Управи ОДВУ.

Рівночасно „Дочки України” закликають усі відділи Ч. X. прийняти з негайною помічю заслужений людині та визначному українському патріоту. За Уряд: Анна Семочко, голова; Анна Драпак, секр.

Пані (до хлопчика, що йде вулицею із своєю матірню і підніс пані парасольку, яка їй випала з рук): Ти дуже милий і чемний хлопчик!

Мати хлопчика: О так, прошу пані, він це оділичив уже по батькові, а батька випускають усе місяць або й два скорше за добру поведінку.

У вязниці.

Вязничий сторож: Пане начальнику, той арештант, якого ми вчора замкнули, втік уночі!

Начальник вязниці: А до чорта, чи не говорив я вам, щоб ви позамикали всі виходи?!

Сторож: Ми це зробили, та він утік вхідом!

М. Островерха.

ІСТОРИЧНЕ МИСТЕЦТВО В НАС

Тільки нарід політично вихований, високо політично розвинений має велике історичне мистецтво. Бо історичне мистецтво народу — це його душа, змагання, подвиги. Воно стає помічним у політичному вихованні народу, воно вяже й єднає нарід в одну державу.

У нас іще й досі живе думка, що історичне мистецтво це другорядне, а то й підрядне мистецтво. Просто — дрантя, якого мистець, що себе високо цинить, буде соромитися. Що так воно є — доказ: ми й досі не маємо історичного мистецтва — того правдивого, великого, на європейську міру. Васильківський, Волков, Жада, Івасюк, Красицький, Сачмокиша, Сластьон, П. Холодний старший та ще кілька інших, хоч вони дали найкращі з мистецького та історичного боку твори, то їх не можна й порівнювати, вже не кажім із історичним мистецтвом Венеції XVI століття, а й із таким мистецтвом Італії та Франції першої половини XIX століття. Наші мистці, ті найвидніші, немов соромляться братися за історичні сежети — як Крути, Бій за Львів, Чортківський пролом, здобуття Києва 1919 року, Тиф в Україні 1919/20 р., Базар, та інші події з пізніших років по сьогодні. Адже в тих моментах стільки величчя, стільки героїства й посвяти, стільки запалу й віри у велику нашу ідею. Цеж були роки криваві, великі, які не повторяються, нажал, дуже часто.

Мистецтво, взагалі, кожного народу йде рівним кроком із політичним життям даного народу. Плястичне мистецтво, це відбивка життя народу. Лише тому Джозуе Кардуччі заходився виховати в Італійців рідорджіменту свідомість потреби ставити в житті „суть” над „формою”. В мистецтві передовсім простота, а не штучність, сила, а не горювання, чепурність, а не зманірованість.

З історії знаємо, що кожна велика доба, коли старі боги валилися зо своїх педесталів, а на їх місце ставали нові, тоді й мистецтво приходило на поміч тому новому політичному устроєві. Великі державні мужі своїми ідеями, своїм мітом нового запалювали душі мистців і разом із мистцями захоплювали, перетоплювали в горнилі нової віри душу маси. Цим шляхом пройшло все те правдиве мистецтво.

Що мистецтво йшло разом із політикою, про це переконаємося кинувши оком, бодай нашвидко, взад. Починаючи від Греції по сьогодні.

Греція за Перікла, під протекторатом якого розцвітається буино мистецтво. Це був час т. зв. мистецької диктатури. Часто Перікл у прегарної Аспазії шукав ради у своїх ділах. У тієї Аспазії, перед якою і Сократ часто мовчав. Греція має тоді, між іншими мистцями, божественного Фідія, з рук якого виходили твори потуги, сили, могутності.

Римляни були передовсім вояками. Мистецтво і мистців дістали від Етрусків, яких підірємнили, і з Греції. Всежтаки, триумфальні арки, розкинуті по деяких містах Італії, Франції, Англії, по колоніях Африки, й яких у Римі тих найзразковіших є три — Септимія Севера, Тита, Константина; — колюмни Трояна й Авреліяна в Римі, говорять до нас мовою великих часів побідних римських воєн. Далше — з імператорів треба згадати Адріяна, що був великим покровителем мистців і любимцем мистецтва. З його часів залишилася досі найкраща різьба, мозаїки. Приходять часи християнства. Може ніхто так уміло, виключно в своєму переможеному поході не використав впливу мистецтва, як християнство. Погляньмо на перші обличчя Ісуса Христа, Марії в римських катакомбах, на мозаїках IV—XIII століття аж до ренесансу: завжди там велика віра, фанатизм, що ворушить гори. Та віра, якою вже в часах ренесансу заговорив іще Беато Анджелико. Врешті — часи гуманізму, ренесансу; мистці-генії переходять із однієї провінції — незалежної тоді — в другу, з Фльоренції до Міляно, до Сієни, до Венеції, Мантови, Феррарі, Перуджії, Болонії тощо: часи, коли коли мистецтво стало на тій висоті, якої ніколи досі не перейшло і хто зна чи копія перейде, коли мистці після Данте, Макіявеллі стали першими вістунами соборности Італії. Для Венеції, чи для Льоренца Медічі шляхотного у Фльоренції „мистецтво було передовсім, — każde один историк, — помічним знаряддям у пануванні, в політиці”. Далше — часи французької революції, імператор Наполеон, який до свого воза запряг і мистців. Це була політика. Але як нині дивимося на ті величезні картини з тих часів оспівування нової Франції, то бачимо в них не лише акти історії, політику, а й мистецтво. Те самі й із мистецтвом Італії з часів рідорджіменту. Чи знайдеться хоч один такий мистець, чи критик, щоб зваявсив не бачити в безсмертних творах тих часів — берімо такого видного мистця Джіованні Фатторі — найвищої мистецької вартості, хоч у тих творах представлені події з воєн Італії за її визволення і за соборности. Твори тих часів, це справжня оаза серед мистецтва XIX століття. Про це можна переконатися в музеях Риму, Фльоренції, Міляно, Венеції. І так ми дійшли до наших днів. Коли все ближче зближаються до себе, щоб зударитись, два нові політичні устрої: національний, т. зв. загально фашизм, захід, Європа, устрій конструктивний; і комунізм — схід, Азія, варварія, обезцінення людини, культури, устрій наскрізь деструктивний, брехливий. І бачимо — знову мистецтво стануло до помічі в змаганнях цих двох ідей. Мистецтво сучасної Італії розрослося неймовірно. Воно, включно з футуризмом, стало без тіни принуки, щиро, з ентузіазмом оспівувати нову Італію. Сила, порив, ясність духа — це панівна його нота. Фашистському мистецтву ніколи не дорівняє мистецтво Советів: кволе, шаблонове, удаване. Це найкраще можна порівняти на міжнародній виставі мистецтва — що відбувається щод-

ЕКЗЕКУТИВНИЙ КОМТЕТ СОЮЗУ УКРАїнсько-АМЕРИКАнських ДЕМОКРАТИЧНИХ КЛУБІВ СТЕЙТУ НЮ ЙОРК ПОДАЄ ДО ЗАГАЛЬНОГО ВІДОМА, ЩО ШЕСТА ЗВИЧАЙНА КОНВЕНЦІЯ СОЮЗУ УКРАїнсько-АМЕРИКАнських КЛУБІВ СТЕЙТУ НЮ ЙОРК відбудеться В СУБОТУ, 10-ГО ЖОВТНЯ (ОСТ.) 1936 Р. В УКРАїнськІм НАРОДНІм ДОМІ ПРИ 2-ГІЙ УЛИЦІ В МІСТІ ТРОЙ, Н. Я. (ТРОУ, М. У.) Народи розпочнуться в годині 9-тій рано. Програма Конвенції буде проголошена на початку наради. Прохаємо всі Українсько-Американські Демократичні Організації стейту Нью Йорк вислати на цю Конвенцію своїх відпоручників. 225,32 Екзекутивний Комітет Союзу Українсько-Американських Демократичних Клубів Стейту Нью Йорк.

ХОРИ! — СОЛІСТИ! В книгарні „Свободи” можете дістати нові твори М. О. ГАЙВОРОНСЬКОГО (пісні Українських Січових Стрільців) I. том: СОЛЬОСПИВИ на середній голос \$.75 II. том: Пісні на МІШАНИЙ ХОР (партитура) 1.00 III. том: Пісні на ОДНОРОДНИЙ ХОР (на діво-чі або мужеські голоси) .75 На кожний концерт придасться вам сильна і дьора пісня (на мішаний хор, „Живи, Україно!”) .25 Пісні Лемківщини, Закарпаття, Полісся і інші твори М. О. Гайворонського на хор і скрипку можна дістати в книгарні „Свободи”. “СВОБОДА” 81-83 Grand St., (P. O. Box 346) Jersey City, N. J.

ЧИТАЙТЕ УКРАїнські КНИЖКИ І ГАЗЕТИ. БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА. ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІШІЙ ЦІННИК КНИЖОК.

два роки — у Венеції, куди Совети висилають найпоказніші твори своїх мистців. Ось так виглядає мистецтво взагалі, й історичне зокрема, в історії народів. Ми завжди штильгукали, підтюпкували, здоганяли. Ніколи не станули ми до рівних змагань у цій царині з іншими народами. На це складалися у нас ті вічні перепони: „політичні обставини”, а з ними й економічні, а ще більше: наше недоцінювання значіння історичного мистецтва в політичному житті народу. Найкращий доказ, як ми доцінюємо це мистецтво: після наших останніх кривавих змагань 1917—1921 р. ми не маємо правдивих творів, картин, а лиш нашвидку накинені шкци й рисунки. Бо й твори з періоду УСС. 1914—1918 рр., хоч які вони цінні, то це не є те, що повинно було би бути.

Каже італійський мистець, сучасний модерніст, Джіно Северіні: „Малювати без цілі, це майже всеодно, що кричати в порожнечу: власний голос губиться і ніхто його не чує. Це лиш хвилинка задоволення того, хто кричить чи співає. Але він і томиться”.

Кожний мистець, щоб його творчість була позитивна, мусить мати ясну ціль. У нас, іще недержавної нації, кожний мистець мусить мати ту ясну ціль: незалежність України. Коли це стане підставою у його творчості, він знайде у своєму серці запал, віру в ту ідею. А його твори, створені в тим вогні віри, стануть пробудним чинником у політичній боротьбі України за свою самостійність. („Обрії“).

ЩО ВИ ЗНАЄТЕ ПРО ЛЕМКІВЩИНУ? Коли хтось питається Вас про Лемківщину, чи можете дати вдоволяючі відповіді? Що діється тепер на Лемківщині. Відповіді на ці питання знайдете в новій книжці ІЛЮСТРОВАНА ІСТОРІЯ ЛЕМКІВЩИНИ написав Юліан Гарнович 284 сторін — 100 ілюстрацій. — Ціна \$1.00. Заомвляйте в книгарні „СВОБОДА”, 81-83 GRAND STREET (BOX 346), JERSEY CITY, N. J.

Лікар: — Чи ви здорові? — Так, зовсім. — Коли так, то недобре. Нині таких людей дуже мало, тому їх уважають неграмотними. І тому теж ви повинні лікуватися!

ПОЛІТИЧНІ ВИЗКУСАЧІ

Промови "Нового Розділу" підмагують переконати американський народ, що шляхою для наших мільйонів безробітних було б неможливо, якби не благодать теперішньої адміністрації. Таке твердження є для кожного детального американця осоружне в надто образливе. Це більше образливий цей факт, що Рузвельтова адміністрація старатися теж уживати допомогоних грошей, що є надлишок бюджету, на політичні цілі.

Фактично справа представляється так, — це доказують документи — що Новорозділові є самі визначніші політичні визискувачі в цій країні. Вони бачилися в політиці відомого. Вони старатися, уживаючи запомогоних грошей, розбудувати ново-розділову політичну машину.

Рузвельтова адміністрація вживала, і ще досі вживає, великої сили, яку вона дістала, щоб знехотити її златити тих, що протидіють її планам. Ніж диво, що п. Рузвельт намагався зобов'язати американський народ, тапру своїх критиків, що ніби вони мають самодобні інтереси в політичних визискувачах?

Сателіти п. Рузвельта дуже часто вказують, що вони ніякої політики до запобігання не допускають. Так робить і п. Рузвельт. Але не раз і не два він відказує звернути увагу на дійсні інформації, що його ново-розділові поручники вмісно старатися купити голоси за гроші політиків.

НІКОЛИ НЕ ОПРОКИНЕНО. Він ніколи не опрокимує цих нічужинних метод. Ані тем не змінює з уряду урядовців, йому безосередно підлеглих, котрі були винуваті в протестах проти звичайної прихотливості.

Запомогоних фондів, узілених статтям умишляно ново-розділовим співробітництвом до політичних коданій мяч (футбол). Ці фонди держано наче палку над головами нещасного народу. В безцілених видах від людей домагалися голодувати на Новий Розділ, бо інакше не дістануть запомогоних. Шкідливий ужиток, до якого вкладено запомогоних фондів, становить моральну квестію. Ця квестія дотикає прямо святости президентської урядової присяги.

Пригляньмо тільки маленькій частині того, що в тій справі зареєстровано: — Обрі Вілієкс, асистент адміністратора ВІА, 12 жовтня 1935 р. говорив (так подавано публічно в пресі), що людям, котрі симпатизують з програмою п. Рузвельта, давано переказу на становішк ВІА.

У Веймарній Республіці в Ілінойсі оповіщено, що "дівчак лжовий і засуджений демократ" будуть поставлені на чолі проектів ВІА. Десять днів перед виборами 1935 р. стейт Кентукі був зібраний сорок двома мільйонами запомогоних грошей.

Стейтам, що мають демократичних губернаторів, які протестували проти витребування Нового Розділу, вмісно й холодокровно грозили, що не дістануть запомогоних фондів.

Чи може бути якийсьбудь сумнів, що допомога аж нове від політичної розпутності? Чи можна сумніватися, що вона перешкоджає крутарством самодобних політиків?

У Веймарній Республіці Центральної Комітет пропонував зробити "чекс" усіх запомогоних суужбоців, що не були прийняті адміністрації Нового Розділу в Ірі, Пенсильванія, Новий Розділ був такою гуманітарний, що твердив, що заручення ВІА були можливі тільки через Демократичну Партію.

Що за ошукаство! Цеж гроші народу, що уможливають поведінку уряду. Ці гроші не належать до якоїсь одної партії, ані тем не належать до якоїсь одної адміністрації. (оголош.)

Панна Ірка вчиться співу. Товаришка питається: — Якжеж тобі йде наука? — Шораз ліпше! — Чи сказав тобі це професор? — Ні, лише я запримітила, що мій татко не носить уже вати в ухах.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

РОЧЕСТЕР, Н. Й.

В суботу, дня 26. вересня, відбулось заложення угодляного каменя в Українським Народним Домі при 831-35 Джемс-свеном в Рочестер, Н. Й.

Точно в годині 3-тій полудні гала була вже вивонена українською та американською публікою, як дослими так і молодими.

Члени дому та гості посідали на лавки, які то контрактор приготувив з дощук. Трицять два комітетовці будови дому засіли на естраді, а на самім переді сиділи визначніші американські гості, заступник президента місцевої денної газети "Times Union", посадник міста Charles Stanton, радник міста John Hartz і інші.

На самому початку музика від проведом гом. М. Юрко-ва відіграла народній гимн.

Перше слово забрав гом. Д. Братусь, предсідник комітету будови. Свято відбулося в домі, але під голим небом, бо дім тільки до половини збудований і є ще без даху. Був гарний осінній день і провівав теплий вітрець. Слова пром. Братуся запали в кожде серце члена дому і рочестерського громадянина, бо наше довго очікуване бажання здійснюється і ми приступили до будови нового Українського Народного Дому. Гом. Братусь зясував початки заходів біля будови, що сягали ще 1921 р.

Далі розповів, як то товариство Вільних Козаків прямувало до будови загального Українського Народного Дому, вибираючи кожного року комітет будови дому. Товариство цілий час працювало і поважну суму придбало, як від своїх членів так і з ріжних підприємств, з торгу в своїм маленькім домі, де тепер міститься. Так купило одну посылість за \$4,950, а другу, де тепер будується дім, майже за \$10,000.

За три п'яни, що змінювали будову дому, заплачено понад \$1,500. Крім того мало на будову дому готівки понад \$9,000. Як затягнеться моргедж на суму \$15,000, то цілий дім, по упорядкуванню, буде коштувати коло \$45,000 або й більше.

Дім буде на уділах. Один уділ коштує \$100.

Кожний член, що купує уділ за \$100 має повне і рівне право в тім домі, нарівні з іншими організаціями.

Дім не є власністю тільки одного товариства Вільних Козаків, бо це товариство дало тільки почин до будови. Дім є власністю кожного члена, що возьме уділ за \$100. Кожний

член може передати свій уділ своїм дітям.

До будови дому приступили такі організації: Тов. Вільних Козаків, від. У. Н. Союзу; тов. ім. М. Драгоманова, від. У. Р. Союзу; тов. Вільна Україна, від. У. Р. С.; тов. Українські Рільники, від. У. Р. С.; Жіночеств. ім. Лесі Українки, Український Демократичний Клуб і тов. Молодіжні "Junior League".

Також взиваємо інші організації та всіх громадян рочестерської громади, щоб ставали членами Українського Народного Дому. Треба нам разом спільно працювати в користь своєї громади та на славу і пожиток цілого українського народу.

Другим бесідником був посадник міста Charles Stanton, котрий висказав свою прихильність до українських рочестерських громадян, котрих він добре знає як чесних і працюючих людей. Казав, що є дуже задоволений, що українці взялись до будови такого гарного дому, бо той дім буде не тільки корисний для української громади, але буде і прикрасою цілого міста.

Третім бесідником був Легоу Е. Snuder, котрий виголосив довшу промову. Між іншим зивав український нарід до єдности та витревалости в народній та культурній праці. Пригадував українську пісню та мандолинову оркестру та їх виступи під проведом Л. Сорочинського, підносячи, що краса мелодій чарувала кожне серце.

Найбільшу увагу звертав на тут роджену українську молодь та зивав її, щоб училась української літератури та пізнавала українську культуру і не стидалась своєї національності, бо будучи добрими українцями будуть молоді й добрими американцями.

Потім присутні зложили добровільний дар на покриття коштів свята в сумі \$78.10. Музика почала грати марш, а всі зійшли на площу, де посадник міста заложив угодляний камінь.

Музика знову грала, а люди розійшлись домів з великим вражінням і вдоволенням.

До загального комітету, котрий працює при будові дому, входять: К. Біленький, Н. Кучмії, І. Романів, Я. Пригода, В. Іванців, В. Бойко, Д. Скорохода, С. Кучмії, К. Кульчицький, І. Кравець, С. Герга, Т. Кучмії, О. Луців, Гр. Чорній, В. Плітца, М. Гримарчук, А. Хованець, Н. Чорницький, В. Кісіль, Е. Батрак, Ю. Романків, К. Мендик, А. Майка, А. Кравець і Р. Ніколас. А до тісного комітету входять: Н. Швець, Н. Стрілець, Н. Магомєт, В. Гнатків, Д. Братусь, предс.; В. Гурянский, секр.; П. Ковтун, кас.

В. Гурянский.

ЧИ У ВАШІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ Є ТАКІ ШКІЛЬНІ КНИЖКИ?

ЯК НЕМА, ТО ЗАМОВТЕ НА НАСТУПНИЙ ШКІЛЬНИЙ РІК У КНИГАРНІ "СВОБОДИ".

- ПЕРША КНИЖЕЧКА (Буквар) М. Матвійчука 40 ц.
(Також маємо нове видання першої читанки М. Матвійчука з 1935 року. Коли хочете нове видання, просимо зазначити при замовленні. Ціна та сама, 40 ц.)
ДРУГА КНИЖЕЧКА (читанка для II класу) М. Матвійчука 45 ц.
ТРЕТЯ КНИЖЕЧКА (читанка для III класу) М. Матвійчука 60 ц.
ЧЕТВЕРТА КНИЖЕЧКА (Читанка для IV класу) М. Матвійчука 75 ц.
ІСТОРІЯ УКРАЇНИ для дітей у чотирох частях з дуже гарними ілюстраціями М. Фартухи: КИЇВСЬКЕ КНЯЗІВСТВО ГАЛИЧКО-ВОЛИНСЬКА ДЕРЖАВА КОЗАЧЧИНА; УКРАЇНА В НЕВОЛІ. Це надзвичайно добре видання для вжитку в школах і для дітей. Кожна книжка коштує 20 центів. Ціна за всі чотири книжки разом 75 ц.
КОРОТКА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ, І. Крип'якевича 50 ц.
МАЛА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ, І. Крип'якевича 15 ц.
ПОЧАТКОВА ГЕОГРАФІЯ з багатьма малюнками і картою, С. Рудницького 75 ц.
МАЛИЙ КАТЕХИЗМ християнсько-католицької релігії, уложив о. І. Рудович 35 ц.
БІБЛІЙНА ІСТОРІЯ старого і нового завіта, о. д-ра Я. Левицького 85 ц.
БІБЛІЙНІ ОБРАЗКИ. Перші початки науки релігії, о. С. Біленького 35 ц.
ХРИСТІАНСЬКО-КАТОЛИЦЬКА НАУКА ВІРИ в біблійних оповіданнях, о. С. Біленького 50 ц.
РУХОВІ ЗАБАВИ. Декотрі мають пісні 20 ц.
БЕСЕЛА БАНДУРА, співачок з нотами 20 ц.
МАЛИЙ БАНДУРИСТ, збірка пісень для дітей, видання "Світ Дитини" 25 ц.
СЕРЕДЕЧНИЙ ВІНОЧОК. Визанка святкових бажань для українських дітей; На іменині або уродини Матері, батька, дідуся, бабусі, тети, сестри, брата, вчительки, товаришки. Також новорічні, весільні і різдвяні побажання. Писемні привітання Стяго Матері і декламації 35 ц.
МАЛИЙ ДЕКЛАМАТОР, збірка віршів до декламацій на всі національні й шкільні свята та обходи. Підбрав і впорядкував М. Таранюк. Видання "Світ Дитини" 25 ц.
МЕТОДИКА правописних і словесних вправ з додатками: диктанти, аразки говірок, спис висловів. Практичний підручник для вчителів і кандидатів учительської знанні. Д-ра К. Кисельського. Ціна 65 ц.
МЕТОДИЧНИЙ ПІДРУЧНИК до навчання перших початків українського пісьма, М. Матвійчука. Ціна 75 ц.

"СВОБОДА" 81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

ДАЙТЕ АМЕРИКАНЦЯМ ЗНАМЕНИТУ БРОШУРУ: THE UKRAINIAN QUESTION AND ITS IMPORTANCE TO GREAT BRITAIN

By LANCELOT LAWTON (London) яку щойно надіслано з Англії. Ціна з пересилкою 50 центів. Замовляти: "СВОБОДА" 81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

УВАГА: Брошура та надається найкраще для наших політичних Клубів, як тем для ужитку молоді та всіх тих, що хотіли б представити Америцанцям українську справу коротко, ясно й зрозуміло. Є так тем подай ті міжнародні постанови, що відносяться до українських понеро-дівих земель.

В. Гурянский.

ВСЕ МИНАЄ

Весна минала й літо минало... Вітрець повіяв, дощ накрапав, з дерева похлювало листя опадав, а вприн морий сунуло впряде. Немож на літо бачити плаче.

Ти ти не плач, мій мій друже, Хай серце в тебе не жовіє дуже, Ти будь веселі, наче веселю, Хоч і осіпеш порохом...

Не дайся зноєри, проклятий сніг, Не дайся зноєри, проклятий сніг! Ти все плачеш, все розлієся, Серцем, душею, а осіпеш снігом.

Нехай собі літні зливаю, Опадає на дріб, скоро зруйнує, Ти хілі! Нічого, дай, не буде, Бо хто сльозив, все перебуде!

Минуться осіпа, ало прокляте, Приде весна, до нас до хліл, Пашпа, веселі, хлілний обрані, Приде введові весні година!

НИКОЛА ГОРІШНИЙ.

Соломонів сул. До царя Соломона прийшла раз старша жінка та сказала: — Царю, рятуй! Уже другий тиждень, як мій зять вийшов із дому й досі нема про нього ніяких вісток. Поможі мені віднайти його.

Соломон обіцяв відшукати зятя. Спливав негайно авесь нарід на великий майдан перед палатою, вказав на засумовану тену та сказав: — Люди! Ось тут бачите перед вами жінку, якій за хвилину кат відрубає голову!

Славно! — почувся нараз із юрби голос. — Онтам твій зять, — сказав Соломон до тієї жінки — він відразу віднайшовся!

Славний адвокат. Славний адвокат Ікс відомий з того, що любить проволікати процеси, які веде. Раз один клієнт віддав йому дуже заплутану справку й справу.

Як пан меценас думають: чи я програю цей процес? — спитав клієнт. — Ви ні, — відповів адвокат — лише ваші звучи.

Астрономія. Учитель вяснює: Отже зяйте собі діти, що земля обертається довкола сонця.

Добре — відзивається один із учеників — а довкола чогож обертається земля в ночі, коли нема сонця?

Між приятельками. Перша приятелька: Ірина оповідає про мене страшні річі! Друга приятелька: Я на твою місію зажадала би, щоби вона доказала те, що говориш.

Перша приятелька: Не можу, як не така дурна!

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ПОШУКУЮ бездітного чоловіка й жінки, як супрідента до Furnished House. Мусить бути досвідчений, мусить уміти доглядати огривальної пачи, мусить бути завсідні тверезі й уміти добре англійську мову. Дво діти жити з жінкою до мешканця (Платити за квартиру умовою). Головнісь: М. KOVALUK, 164 W. 83rd St., New York City. 232-7

НА ПРОДАЖ 2-фамілійний ДІМ долина 4 кімнати, гора 5 кімнат, вишпінений, гарний вода і огривальна система. Питайте власника: 83 Terrace Ave., Jersey City, N. J. Ціна \$5,500. Telephone Union 7-3747-W. 271-2

НА ПРОДАЖ ДЕЛКАТЕСЕН І ГРОСЕРІЯ. Місіє добер вироблене. Добро нагода для скорого купки. Власник продіє дуже дешево з причини самотности. Rent \$18. Нема агенца. Гідностиє під ч. 231-3 634 E. 13th St., NEW YORK CITY.

ПОТРІБНО ХЛОПЦІВ до легкої фабричної роботи. Говоріться: 124 MYRTLE AVENUE, JERSEY CITY, N. J. 226-31

ВЗОРИ. Книжки, п'ятки до вивчення D. M. C. і стемпований річ. Пашпа по каталог до UKRAINIANS BAZAAR, 97 Avenue A, New York, N. Y.

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР, ХІРУРГ І АКУШЕР 321 E. 18th STREET, between 1st and 2nd Avenues, NEW YORK, N. Y. Tel. GRAMERCY 5-2410.

Урядові години: рано від 10 до 12, ввечір від 6 до 8, а в неаїні рано від 10 до 12.

РАЙН на ногах; опухлі ноги, набряк жилки, боліжні ноги, флебіт (запалення жилки), напухлі або боліжні коліна чи кісточки і ревматичні ноги успішно лікуємо новими європейськими методами без операції.

Офісові години: щоденно від 2 до 6, в понеділка і четверга від 2 до 4. ГОВОРИМО ПО УКРАЇНСЬКИ. Увага: Отсим поклад до відомо, що я переніс свою канцелярію з 28 W. 89th St., на 320 W. 86 St., New York City, Близько Бродвею.

L. A. BENLA ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СПЕЦІАЛІСТ

6 TUBES EMERSON \$19.95 RADIO AC & DC

7 TUBES EMERSON \$39.95 RADIO AC & DC

EMERSON РАДІО І ФОНОГРАФ - \$59.95

комбінація, короткі і довгі філі

Також у Сурмі є великий вибір інших радій, дорожчі й танші, які можете купити. Продаємо за готівку і на сплати. Продаємо і направляємо радія в Нью Йорку й 50 миль кругом Нью Йорку. Чесна українська обслуга. Заходіть з довірям.

SURMA BOOK & MUSIC CO. 103 AVE. A, NEW YORK (between 9th & 7th St)

СЛУХАЙТЕ Української Радіо-Програми СУРМИ кожної суботи в годині 4-тій пополуудні зі станції W.B.N.X., 1350 Kc.

НЕТРО ЯРЕМА УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

ЗАНІМАЄТЬСЯ ПОХОРОНАМИ В БРОУКЛІН, БРОУКЛІН, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ 129 E. 7th STREET, NEW YORK, N. Y. Tel. Orchard 4-2588

BRANCH OFFICE & CHAPEL 787 PROSPECT AVENUE (Cor. E. 185 St.), BROOKLYN, N. Y. Tel. Laddow 4-2588

ТАРЗАН І ЛЮДИ-ЛЕОПАРДИ.

Коли страшний крик роздався з другого кінця села, Тарзан у тій хвилі вискочив з коліби і подався в тім напрямку, звідки доходив крик. За ним біг Собіто і цілий гурт сільської ради. Здалека вони бачили гурт жінок і дітей, що збиралась разом мов вівці перед вовком. Діти верещали, а жінки плакали. Видно було по їх лицях, що щось страшне сталось.

Тарзан розіпхав товпу і дістався до середини гурту. Там лежало на землі мертве тіло молодого воїна. Його очі були ще розкриті, а лице відбивало страшний якийсь жак. Тарзан клікнув і при світлі смолоскипа почав розглядати причини його смерті. На його шні він запримітив знати чотирьох гострих пазурів, символ хижацької смерті.

„Як називається цей молодий чоловік?“ — запитав Тарзан. „Його ім'я Нанвегі“, відповіла молода дівчина, що кляччала над трупом мерлого. „Ми мали пібратися сегомо дня наступного місяця“. „Чи хто бачив, як він згинув?“ — питав далі Тарзан. Одначе на це питання ніхто не відповідав. Всі мовчали мов закліяті. Тарзан це денерувало.

В цю хвилю підійшов до нього Собіто. Він схилився над Тарзаном і почав загадочно шептати йому до вуха: „Уважай на що страшну силу жажливої смерті, яка завдає нагло смертні удари і зникає так, що ніхто не може знати, звідки вона прийшла і куди щезла! Уважай на неї, бо вона чигає на тебе і хоче тоби те саме зробити!“